

Zalai kézműves értékek – zalai viseletek

Zalakomári népviselet

A zalakomári népviselet darabjait a Keszthelyi Balatoni Múzeum gyűjteményében, és a Nagykanizsai Thúry György Múzeum néprajzi gyűjteményében őrzik. A zalakomári kistáj több falut magában foglaló viseletsziget a Kis-Balaton környékén – Keszthely és Nagykanizsa közötti területen. A falvak a következők: Zalakomár (Kiskomárom és Komárváros), Zalakaros, Nagyrada, Zalaújlak, Galambok, Garabonc, Zalavár, Sármellék, Nagyrécse, Zalamerenye, Zalasabar, Vörs, Zalaapáti. Ezt a viseletet ma már csak egy tucat idős asszony hordja, de sokan őrizik még a család viseletének néhány szép darabját.

Sokszoknyás viselet: 4-5 kikeményített alsószoknya fölé apróra berakott kékfestő-, szövet- vagy bársony szoknya borult, a felső testen különféle rékliket hordtak. A szoknya elejét fekete selyem vagy brokát kötény takarta. Hideg időben nyomott gyári mintás, hímzett virágkoszorús vagy bongyorkendőt viseltek. Az asszonyok kontyba csavart hajára fehér főkötő, erre gyöngyökkel hímzett „necc” került. Ha a házból kiléptek, a neccre fejkendőt kötöttek. Lábukon csizmát, „féregombos” cipőt vagy félcipőt hordtak.

A férfiak már a 19-20. század fordulóján kivetkőztek.

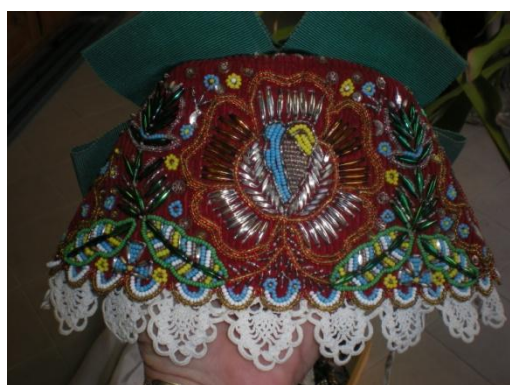
Balatonmagyaródi viselet a nagykanizsai múzeum anyagában.

A képeken látható viselet legjellegzetesebb darabja a gyöngyökkel hímzett „nec”. Ezekből a női fejrevalókból szép számú darabot őriznek mind Nagykanizsán, mind Keszthelyen és nagyon sok van a falvakban családi emlékként, gyűjtőknél, néptáncosoknál, hagyományőrző együtteseknél.

A neccek anyaga rendszerint bársony, de készültek szövetből vagy selyemdamasztból is. Bbelül erős szövettel merevítették őket. A kontyot két részből állították össze: egy ívelt csík került a fejtetőre, ezt borította a gyöngyhímzés. A gyöngyözött részt egy zárt patkó alakú darabhoz varrták, ez fedte a tarkót és széles szalagból hat ágú masni került rá.

A minta szerkezete a következő: a gyöngyös rész közepén teljes magasságú virág vagy rozetta foglalt helyet. Ez a minta megismátlódott a széleken, néha egyszerűbben, a kitöltendő felületnek megfelelően. A három nagy motívum között egy-egy virágos ág vagy rozmaring ág foglalt helyet. A homlok fölötti szél valamilyen csíkdíszítménnyel zárták. Az üres felületeket nefeljccsel, vagy flitterekkel töltötték ki. A virágok tagoltak, közeiket rendszerint zabszemgyönggyel töltötték fel. A gyöngyök anyaga: apró kásagyöngy, szalmagyöngy és a ma már nem gyártott fúvott üveg zabszemgyöngy. A korai neccek egy színűek, s egyre takábbakká váltak.

A hátul lévő hat ágú masnik anyaga rendszerint 8-10 cm széles ripsz szalag – színe többnyire fekete. A szalag lehet színes is, de mindig sötétebb színű, mint a konty anyaga.

Neccek a kanizsai múzeumból

A necceket kb. az 1920-as évektől az 1960-as évekig készítették.

Füles neccek a keszhelyi Balatoni Múzeumból

Geometrikus mintájú neccek a keszhelyi Balatoni Múzeumból

A zalakomári viseletet népviseleti babákon lehet bemutatni, ezek megfelelő méretben megállják a helyüket ajándéktárgyként is.

Sármelléki gyöngyös necces babák – készítő Molnárné Riskó Erzsébet

A gyöngyös neccek iránt az érdeklődés a néptánc együttesek, a hagyományőrző együttesek részéről, az újratervezett neccek iránt a népművészek körében mutatkozik.

Gyöngyösnecc „másolata”, és újratervezett zalvári necc.
Készítő Molnárné Riskó Erzsébet

Baki viselet

Bak falu Zala megye Göcsejnek nevezett dombvidékén fekszik Ez a terület kismemesi vidék, ezért az itt élők viselete parasztplogári jegyeket visel magán. A területet Gönczi Ferenc írta le a „Göcsej s kapcsolatosan Hetés vidékének összevontabb ismertetése” című, 1914-ben megjelent művében.

Baki lányok Gönczi könyvéből

A képeken látható viseletnek már talán ronygva sincs a zalai múzeumokban. Hosszú szoknya, nem túl bő, alatta legfeljebb egy alsószoknya van a pendely felett. A szoknya előtt keskeny kötény némi szalagdísszel. A felső testen íves betéttel, és fodor dísszel ellátott, elől végig gombos, a szoknyába bekötött, hosszú ujjú rékli.

A viselet alkalmas arra, hogy öltöztethető játékbabán jelenjen meg. Ennek célja kettős lehet: mérete és ára miatt része lehet az idegenforgalmi ajándék kínálatnak, ugyanakkor gyermekjátékként a szülőföldhöz kötődést, az elődök életének, szokásainak megismerését segítheti elő.

Baki viseletbe öltöztetett játékbaba – készítő: Molnárné Riskó Erzsébet

Az értéktár bejegyzéshez a zalai viseletek anyagát összeállította: Molnárné Riskó Erzsébet népviseleti baba készítő Népi Iparművész